

Muistio

5.5.2026

VN/31483/2025
VN/31483/2025-MMM-18

MMM:n lausunto saamelaisten totuus- ja sovintokomission toimenpide-ehdotuksista 19, 20 ja 27

19. Osallistumisoikeus kalastuspäätöksiin

1. Mitä esitys tarkoittaa?
minkä asioiden on esityksen mukaan tarkoitus muuttua?
Minkälaisia toimenpiteitä tarvittaisiin muutoksen aikaansaamiseksi?
Seuraisiko toimenpiteistä muita vaikutuksia?
- Ei tiedetä, minkä asioiden olisi esityksen mukaan tarkoitus muuttua, osallistumisoikeus toteutuu jo tällä hetkellä ainakin Tenojoen ja Näätämojoen kalastusasioista päätettäessä
- Metsähallituksen järjestämät neuvottelukunnat: Laki Metsähallituksesta (234/2016) 39 §:
 - o Metsähallituksen hallinnassa olevien valtion alueiden käyttöä koskevan päätöksenteon apuna paikallisen väestön aseman huomioon ottamiseksi ja toimintojen yhteensovittamisen edistämiseksi on maakunta- tai aluekohtaisia neuvottelukuntia. Saamelaisten kotiseutualueeseen kokonaisuudessaan kuuluvaan kuntaan asetetaan kuntakohtaiset neuvottelukunnat, joiden tehtävänä on käsitellä valtion maa- ja vesialueiden sekä niihin kuuluvien luonnonvarojen kesävää käyttöä ja hoitoa. Neuvottelukuntien tehtävistä, kokoonpanosta, toimikaudesta, asettamisesta ja niiden puheenjohtajien ja jäsenten palkkioista sekä kustannusten korvaamisesta annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.
- Tenojoella: kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain (176/2017)
 - o 2 §:n 4 momentti: Tenon kalatalousalue edustaa paikallisia kalastusoikeuden haltijoita osallistumalla sopimuksen 6 ja 7 artiklassa tarkoitettuun arviointityöhön, joka koskee lohenkalastuskiintiöitä sekä poikkeavia määräyksiä kalastussäännöstä
 - o 5 a §: Tenon lohikantojen hoitotyöryhmässä Tenon kalatalousalueen edustajien rooli on hyvin keskeinen
 - o 13 §: Koostuu kalastusoikeuden haltijoiden, kalastusmatkailuyrittäjien, alueen kuntien, kalatalousjärjestöjen, hallinnon, kalatalousalueen sekä saamelaiskäräjien edustajista. Ryhmän puheenjohtajana on toiminut paikkakuntalainen saamelaistaustainen henkilö.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

- Osallistumisoikeus kalastuslain(379/2015) mukaiseen kalatalousaluetoimintaan 25 §: ...saamelaisten kotiseutualueella Saamelaiskäräjillä on kalatalousalueen yleiskokouksessa oikeus yhteen edustajaan, jolla on kokouksessa läsnäolo- ja puheoikeus, mutta ei äänioikeutta.
2. Mitä esitys maksaa?
suuruusluokka-arvio esityksen toteuttamisen valtiontaloudellisista vaikutuksista.
- Jo nykyisten toimielinten pyörittäminen maksaa oletettavasti joitakin kymmeniä tuhansia euroja.
3. Mikä on ministeriön kanta esitykseen?
Virkamiesnäkemys esityksen toteuttamiskelpoisuudesta
NoGo vai ei
Onko jo valmistelussa edistäviä toimenpiteitä
- Tenojoen kalastusmääräyksistä neuvoteltaessa paikallinen hoitotyöryhmä osallistuu neuvotteluihin, hoitotyöryhmä koostuu paikallisten osakaskuntien ja Tenon kalatalousalueen edustajasta
 - Näättämojoen kalastusmääräyksistä neuvoteltaessa Kolttien kyläkokouksen ja Saamelaiskäräjien edustajat osallistuvat sopimuksen uusimisneuvotteluihin, lisäksi paikallisista koostuva ryhmä on valmistellut kalastussäännön sisältöä, Näättämojoen kalastussopimukseen on suunnitteilla Näättämojoen hoitotyöryhmä, johon on kaavailtu edustajia Kolttien kyläkokoukselta ja Saamelaiskäräjiltä ja Inarin kalatalousalueelta
 - Ministeriö neuvottelee Saamelaiskäräjien kanssa saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaisesti asianmukaisesti saamelaisaluetta koskevista kalastusasioista
 - Virkamiesnäkemys: osallistumisoikeus toteutuu jo, ministeriö on sitoutunut osallistamaan saamelaisia paikkakuntalaisia kalastuksesta päätettäessä, ministeriö kuitenkin muistuttaa tässä kohtaa, että Tenojoen kalastussääntöneuvottelujen loppuvaiheessa Saamelaiskäräjät ja Tenon kalatalousalue erosivat Suomen neuvotteluvaltuuskunnasta ([Paikalliset tahot ovat ilmoittaneet eroavansa Tenon neuvottelukunnasta – MMM toivoo neuvotteluiden jatkuvan alkuperäisellä kokoonpanolla - Maa- ja metsätalousministeriö](#))

20. Saamelaisten kalastusoikeuksien haltijoiden tunnustaminen

1. Mitä esitys tarkoittaa?
Ministeriön näkemys siitä, minkä asioiden on esityksen mukaan tarkoitus muuttua? Minkälaisia toimenpiteitä tarvittaisiin muutoksen aikaansaamiseksi? Seuraisiko toimenpiteistä muita vaikutuksia?
- Esityksellä oletettavasti tarkoitetaan sitä, että saamelaisten kalastusoikeudet tunnustetaan siten, että olisi mahdollista kohdistaa kalastusmääräyksiä saamelaisiin kalastusoikeuden haltijoihin ja muihin kalastajaryhmiin erikseen
 - Muutoksen aikaansaamiseksi tulisi löytää tapa määritellä saamelaisuus perusteilla, jotka ovat julkisia ja eivät jätä tulkinnanvaraa
 - Oletettavasti avaisi useita vastaavia tapauksia (esim. metsästyksessä, muu luonnonvarojen käyttö)
 - Pitäisi saada aikaan ratkaisu, jossa esimerkiksi yksittäisen luvanmyyjän tekemä päätös luvan myöntämisestä ei perustuisi luvanmyyjän omaan arvioon saamelaisuudesta, vaan se olisi ratkaistu jo aiemmin
 - Ministeriön näkemyksen mukaan esitys ei toteutuessaan voisi tarkoittaa sitä, että saamelaisilla olisi jatkossa rajoittamaton kalastusoikeus. Myös suhde muihin perustuslain turvaamiin oikeuksiin on syytä pitää mielessä (PL: 15 § ja 20 §), eli tarkoituksena ei ole kuitenkaan samalla rakentaa menettelmää, jolla saamelaisten perusoikeus ylittää muut perusoikeudet

2. Mitä esitys maksaa?

Ministeriön suuruusluokka-arvio esityksen toteuttamisen valtiontaloudellisista vaikutuksista. Ministeriön ei edellytetä ottavan kantaa, onko esityksen toteuttaminen mahdollista vahvistetun kehityksen puitteissa.

- Voi aiheutua suuria kuluja toteutustavasta riippuen (esim. valitusprosessit, jos määrittely epäselvä), tulisi pyrkiä sellaiseen toteutukseen, jossa saamelaisuuden määrittely tai sen arviointi ei tulisi viranomaiselle esimerkiksi kalastuslupien myöntövaiheessa

3. Mikä on ministeriön kanta esitykseen?

Hakusessa on lähinnä virkamiesnäkemys esityksen toteuttamiskelpoisuudesta. No go -esitykset on syytä todeta. Niin ikään on tarkoitus mainita, jos ministeriössä on jo valmistelussa toimenpiteitä, jotka edistävät esityksen toteuttamista.

- Ministeriö on keskustellut asiasta Saamelaiskäräjien kanssa muiden asioiden yhteydessä, ja keskustelussa on noussut esiin mahdolliset toteuttamistavat ja se, että valmistelu tulisi tehdä huolellisesti yhteistyössä Saamelaiskäräjien kanssa, eikä asiaan ole nopeaa ratkaisua, vaatisi laintasoisen muutoksen, eikä ole selvää missä laissa tästä olisi tarkoituksenmukaisinta säätää
- Jos esitys saataisiin toteutettua järkevällä tavalla, voisi se onnistuessaan helpottaa kalataloushallinnon taakkaa kalastuksen järjestämisessä ja sääntelyssä

27. Kalatalouden koulutuksen ja tutkimuksen vahvistaminen

1. Mitä esitys tarkoittaa?

Ministeriön näkemys siitä, minkä asioiden on esityksen mukaan tarkoitus muuttua? Minkälaisia toimenpiteitä tarvittaisiin muutoksen aikaansaamiseksi? Seuraisiko toimenpiteistä muita vaikutuksia?

- Kirjaus on hyvin laaja ja vaikea hahmottaa.
- Mikäli kirjaus tarkoittaisi oman koulutusohjelman perustamista, pitäisi harkita tarkkaan onko koulutukselle riittävää kysyntää työmarkkinoilla
- Jos kirjaus tarkoittaisi esim. sitä, että oppilaitosten kurssivalikoimaan tulisi kursseja, jotka käsittelisivät Ylä-Lapin kalatalousolosuhteita tai yhdistäisivät perinteistä ja käytännöllistä tietoa luonnontieteelliseen tutkimukseen, näkökulma olisi realistinen ja hyödyllinen
- Huomautus: esimerkiksi Utsjoki ei ole liittynyt Lapin Kala-Leaderin paikalliseen kehittämisryhmään. Tämä osaltaan kuvaa kalatalouteen liittyvien työmarkkinoiden pienuutta Ylä-Lapissa. Toisaalta Inarinjärvi on keskeinen alue ammattikalastuksen/elinkeinokalatalouden osalta, jolloin siellä voisi olla tarvetta koulutuksen ja tutkimuksen vahvistamiselle.

2. Mitä esitys maksaa?

Ministeriön suuruusluokka-arvio esityksen toteuttamisen valtiontaloudellisista vaikutuksista. Ministeriön ei edellytetä ottavan kantaa, onko esityksen toteuttaminen mahdollista vahvistetun kehityksen puitteissa.

OKM pystyisi arvioimaan koulutuksen järjestämisen kuluja.

3. Mikä on ministeriön kanta esitykseen?

Hakusessa on lähinnä virkamiesnäkemys esityksen toteuttamiskelpoisuudesta. No go -esitykset on syytä todeta. Niin ikään on tarkoitus mainita, jos ministeriössä on jo valmistelussa toimenpiteitä, jotka edistävät esityksen toteuttamista.

- Tulisi ottaa tarkasti huomioon, millaiset työmarkkinat kalatalousalalla ovat. On yleisesti tiedossa, että kalatalousalan työmarkkinat ovat koko Suomessa hyvin kapeat. Toisaalta, jos kurssitarjontaa lisättäisiin, voisi se innostaa hakijoita alalle. Ministeriön käsityksen mukaan hakeutuminen alalle Ylä-Lapista ei ole ollut tällä hetkellä aktiivista.
- Kurssitarjonnan parantaminen, olisi hyvä pystyä yhdistämään luonnontieteiden ja perinteisen tiedon tietojärjestelmiä ja saada ne toimimaan yhdessä.
- Myös kriittinen näkökulma saamelaiseen perinteiseen tietoon. Tieteellisen tiedon tavoin pitäisi olla valmiutta arvioida perinteisen tiedon ongelmakohtia ja heikkouksia (vrt. tieteellinen tieto, missä lähtökohtana on usein aiempien hypoteesien todistaminen vääräksi).

VN/31483/2025-MMM-18

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: